

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

MWO-P1A1P-052

EGZAMIN MATURALNY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

Arkusz I

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 17 stron. Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora.
5. Błędne zapisy przekreśl.
6. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
7. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
8. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

ARKUSZ I

MAJ
ROK 2005

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
100 punktów

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

tylko
OKE Kraków,
OKE Wrocław

--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

W zadaniach 1 – 4 podkreśl jedną właściwą odpowiedź.

Zadanie 1. (1 pkt)

Przykładem grupy formalnej jest

- a) grupa przyjaciół.
- b) partia polityczna.
- c) grupa osób jadących tramwajem.
- d) naród.

Zadanie 2. (1 pkt)

Do której z wymienionych niżej funkcji wewnętrznych państwa odnosi się opis: „...wyraża się w dążeniu państwa do zapewnienia obywatelom egzystencji, w efektywnym zwalczaniu bezrobocia...”?

- a) Porządkowej.
- b) Administracyjnej.
- c) Socjalnej.
- d) Kulturalnej.

Zadanie 3. (1 pkt)

Obywatel X zwrócił się do Rzecznika Praw Obywatelskich z prośbą o pomoc. Wskaż, które z podanych poniżej działań może podjąć rzecznik.

- a) Zmienić ustawę, gdy uznaje ją za niezgodną z prawem.
- b) Wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego o zbadanie zgodności ustawy z Konstytucją.
- c) Nakazać ministrowi finansów opracowanie projektu nowej ustawy.
- d) Zwrócić się do Trybunału Stanu o zbadanie zgodności ustawy z Konstytucją.

Zadanie 4. (1 pkt)

Funkcje głowy państwa i szefa rządu są rozdzielone. Większość parlamentarna powołuje rząd, który jest od niej zależny. Rząd ponosi odpowiedzialność polityczną przed parlamentem. Ustępuje po otrzymaniu wotum nieufności.

Powyższy opis dotyczy systemu rządów

- a) mieszanego (półprezydenckiego).
- b) parlamentarno – komitetowych.
- c) parlamentarno – gabinetowych.
- d) prezydenckich.

Zadanie 5. (1 pkt)

W podanym zestawie jedynie cztery terminy odnoszą się do pojęcia narodu w koncepcji antropologicznej. Wypisz jeden, który nie odnosi się do tej koncepcji.

instytucje władzy, język, tradycje, świadomość narodowa, kultura

.....

Zadanie 6. (6 pkt)

Poniżej wymienione prawa człowieka wpisz w tabelę, przyporządkowując je odpowiedniej generacji.

prawo do rozwoju, prawo do sądu, prawo do życia w pokoju, prawo do wolnych wyborów, prawo do urlopu i wypoczynku, prawo do własności, prawo do obywatelstwa, prawo do wolnych związków zawodowych, prawo do nauki, prawo do zdrowego środowiska naturalnego, prawo do ochrony zdrowia, prawo do korzystania z dóbr kultury

Prawa I generacji	Prawa II generacji	Prawa III generacji

W zadaniach 7 – 8 zaznacz, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe, wpisując w odpowiednie miejsce w tabeli literę **P** (zdanie prawdziwe) lub **F** (zdanie fałszywe).

Zadanie 7. (3 pkt)

Prawo w życiu człowieka.

	Zdania	P lub F
a)	Wszczęcie postępowania cywilnego następuje po wniesieniu do sądu pisma procesowego.	
b)	Apelacja to prawo odwołania się od wyroku sądu pierwszej instancji.	
c)	Powód to osoba, która wszczyna proces karny przez wniesienie powództwa do sądu.	
d)	Pozwany to przeciwnik procesowy powoda.	
e)	Kasacja to odwołanie się od orzeczenia sądu I lub II instancji do sądu apelacyjnego.	

Zadanie 8. (3 pkt)

Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej.

	Zdania	P lub F
a)	Pierwszy krok prowadzący do powołania Rady Ministrów należy do Sejmu.	
b)	Administracja publiczna składa się z dwóch segmentów – administracji rządowej i administracji samorządowej.	
c)	Prawo weta prezydenta wymaga kontrasygnaty premiera.	
d)	Prezydent powołuje swoich przedstawicieli do KRRiT.	
e)	Rada Ministrów może zostać odwołana przez prezydenta na skutek nieuchwalenia wotum zaufania przez Sejm.	

W zadaniach 9 – 11 przyporządkuj odpowiednim literom (a,b,c,d) odpowiadające im cyfry (1,2,3,4,5), np. e – 7.

Zadanie 9. (4 pkt)

Dobierz wyjaśnienia do terminów.

a) Konserwatyzm	1. Ruch polityczny, który pojawił się w 2. połowie XIX w., kwestionujący sens istnienia państwa.
b) Liberalizm	2. Ideologia, której podstawą jest katolicka nauka społeczna, a nacisk kładzie się na godność i wolność człowieka.
c) Chadecja	3. Ideologia głosząca potrzebę obrony istniejącego porządku społeczno-gospodarczego oraz zachowania i umocnienia takich tradycyjnych wartości, jak np. religia, naród, państwo, rodzina.
d) Socjaldemokracja	4. Powstała na przełomie XVII i XVIII w. ideologia społeczno-polityczna, u podstaw której leżą m.in. indywidualizm, nadrzędność jednostki nad społeczeństwem, wolność człowieka.
	5. Doktryna polityczna powstała w 2. połowie XIX wieku na gruncie krytyki kapitalizmu, opowiadająca się za równością społeczną i za aktywną rolą państwa w gospodarce.

a) - ....., b) - ....., c) - ....., d) - .....

Zadanie 10. (4 pkt)

Połącz właściwy biogram z nazwiskiem.

a) Ewa Łętowska	1. Premier RP w latach 1992-1993, od 1997 do 2000 r. minister sprawiedliwości i prokurator generalny.
b) Pat Cox	2. Rzecznik Praw Obywatelskich w Polsce w latach 1987 – 1992.
c) George Robertson	3. Doradca robotników w czasie strajków w 1980 r., premier polski od sierpnia 1989 do grudnia 1990 roku.
d) Tadeusz Mazowiecki	4. Polityk brytyjski, minister obrony, sekretarz NATO od 1999 do 2004 roku.
	5. Ekonomista i polityk irlandzki, przewodniczący Parlamentu Europejskiego w latach 1999 - 2004.

a) - ....., b) - ....., c) - ....., d) - .....

Zadanie 11. (4 pkt)

Przyporządkuj wymienione opisy podanym organizacjom i instytucjom.

a) OBWE	1. Sojusz polityczno-wojskowy powołany do istnienia w Waszyngtonie w 1949 r. przez część państw Europy Zachodniej, USA i Kanadę.
b) NATO	2. Organizacja z siedzibą w Strasburgu, powołana do życia w 1949 r. w celu „osiągnięcia większej jedności w drodze porozumień i działań gospodarczych, społecznych, kulturalnych, naukowych, prawnych i administracyjnych”.
c) Rada Europy	3. Prawna następczyni organizacji utworzonej w 1975 r. w Helsinkach. Jej główną rolą jest zapobieganie powstawaniu konfliktów w Europie.
d) Amnesty International	4. Pakt polityczno-wojskowy podpisany w 1951 w San Francisco przez USA i państwa Ameryki Środkowej.
	5. Ogólnoswiatowa organizacja pozarządowa z siedzibą w Londynie, utworzona w 1961 r., walczy o uwolnienie więźniów sumienia.

a) - ....., b) - ....., c) - ....., d) - .....

Zadanie 12. (4 pkt)

Uzupełnij poniższą tabelę, wpisując pełne nazwy odpowiednich organów państwowych.

a)	Orzeka w sprawach zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją RP.	
b)	Orzeka o odpowiedzialności konstytucyjnej Prezydenta RP, Prezesa Rady Ministrów oraz członków Rady Ministrów.	
c)	Orzeka w sprawach skarg na decyzje wydawane przez organy administracji publicznej.	
d)	Podjmuje uchwały wyjaśniające przepisy prawne budzące wątpliwości oraz dotyczące rozstrzygnięć prawnych.	

Zadanie 13. (3 pkt)

Uzupełnij tabelę, wpisując wiek osoby, która uzyskuje

a)	zdolność prawną.	
b)	ograniczoną zdolność do czynności prawnych.	
c)	pełną zdolność do czynności prawnych.	

Zadanie 14. (5 pkt)

Zasada trójpodziału władzy.

1. Wyjaśnij krótko,
a) co jest istotą zasady podziału władzy (podaj dwie cechy).

.....

.....

- b) jaka jest najważniejsza zaleta, wynikająca z zastosowania tej zasady.

.....

.....

2. Uzupełnij tabelę.

Imię i nazwisko osoby, która po raz pierwszy sformułowała zasadę trójpodziału władzy	Wiek (stulecie)

Zadanie 15. (5 pkt)

Wymień pięć podmiotów, które w Polsce posiadają inicjatywę ustawodawczą.

1)	4)
2)	5)
3)	

Zadanie 16. (1 pkt)

Wśród niżej wymienionych zadań własnych samorządu terytorialnego trzy dotyczą powiatu, a jedno gminy. Wypisz poniżej zadanie, za wykonanie którego odpowiada gmina.

prorowadzenie szkół ponadgimnazjalnych, utrzymywanie sieci wodociągowej, wypłacanie zasiłków dla bezrobotnych, nadzór budowlany

.....

Zadanie 17. (3 pkt)

Przeczytaj fragment Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku.

Art. 167.

2. Dochodami jednostek samorządu terytorialnego są ich dochody własne oraz subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa.

Uzupełnij tabelę, wpisując w odpowiednie miejsca po jednym, spośród podanych niżej, zadań gminy, finansowanych z tych trzech źródeł.

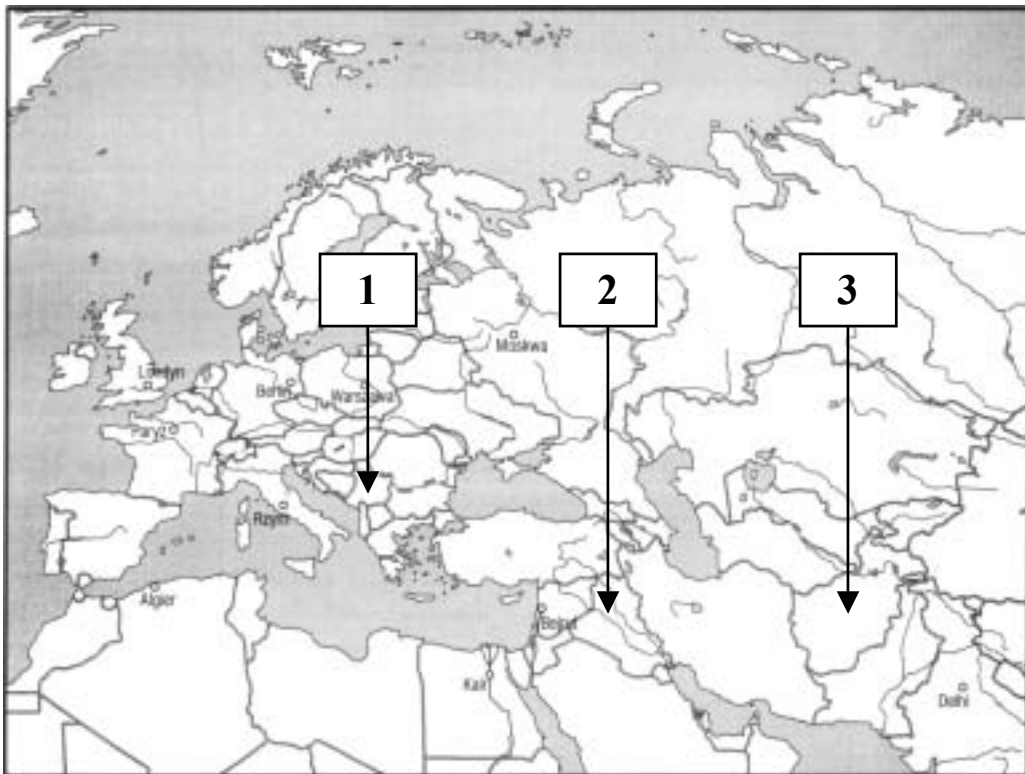
prowadzenie szkół, wydawanie dowodów osobistych, utrzymanie garnizonu wojskowego, obchody święta miasta.

Dochody własne	
Subwencje ogólne	
Dotacje celowe	

Zadanie 18. (6 pkt)

Na mapie pod cyframi 1, 2 i 3 kryją się nazwy państw oznaczonych strzałkami.

Uzupełnij tabelę, znajdującą się na następnej stronie: wpisz nazwy państw oraz dopisz uczestników konfliktów, które miały miejsce na ich terytoriach po 1990 roku.

Lp.	Nazwa państwa	Strony konfliktu
1.		
2.		
3.		

Zadanie 19. (6 pkt)

Przeczytaj fragment ustawy o partiach politycznych z 27 czerwca 1997 roku i wykonaj polecenia a, b, c, d, wykorzystując również wiedzę pozaźródłową.

Art. 12

1. Sąd dokonuje wpisu partii politycznej do ewidencji niezwłocznie, jeżeli zgłoszenie jest zgodne z przepisami prawa.
2. Przez wpis rozumie się także zmianę oraz wykreślenie wpisu.
3. Sprawy o wpis do ewidencji rozpoznaje się na posiedzeniu niejawnym; Sąd może zarządzić wyznaczenie rozprawy.
4. Sąd wydaje orzeczenie w formie postanowienia.
5. Od postanowienia w przedmiocie wpisu przysługuje apelacja, chyba że przepisy niniejszej ustawy stanowią inaczej.

Art. 14

1. W razie powstania wątpliwości co do zgodności z Konstytucją celów lub zasad działania partii politycznej określonych w statucie, zgodnie z art. 9 ust. 1, lub w programie partii Sąd zawiesza postępowanie, o którym mowa w art. 12, i występuje do Trybunału Konstytucyjnego z wnioskiem o zbadanie zgodności celów partii politycznej z Konstytucją.
2. Na postanowienie, o którym mowa w ust. 1, zażalenie nie przysługuje.
3. Jeżeli Trybunał Konstytucyjny wyda orzeczenie o sprzeczności celów partii politycznej z Konstytucją, Sąd odmawia wpisu partii do ewidencji.
4. Postanowienie Sądu, o którym mowa w ust. 3, nie podlega zaskarżeniu.

Art. 16

Partia polityczna nabywa osobowość prawną z chwilą wpisania do ewidencji.

Art. 23a

Źródła finansowania partii politycznych są jawne.

Art. 24

1. Majątek partii politycznej powstaje ze składek członkowskich, darowizn, spadków, zapisów, z dochodów z majątku oraz z określonych ustawami dotacji i subwencji.
2. Majątek partii politycznej może być przeznaczony tylko na cele statutowe lub charytatywne.

3. Partia polityczna nie może prowadzić działalności gospodarczej.
4. Partia polityczna może pozyskiwać dochody z majątku pochodzące jedynie:
  - 1) z oprocentowania środków zgromadzonych na rachunkach bankowych i lokatach,
  - 2) z obrotu obligacjami Skarbu Państwa i bonami skarbowymi Skarbu Państwa,
  - 3) ze zbycia należących do niej składników majątkowych,
  - 4) z działalności, o której mowa w art. 27.
5. Partia polityczna może używać posiadane przez siebie nieruchomości i lokale jedynie na biura poselskie, senatorskie oraz biura radnych gminy, powiatu albo województwa.
6. Partia polityczna nie może przeprowadzać zbiórek publicznych.
7. Partia polityczna może zaciągać kredyty bankowe na cele statutowe.
8. Partia polityczna może gromadzić środki finansowe jedynie na rachunkach bankowych, z zastrzeżeniem art. 26a.

a) Z posiadania osobowości prawnej wynika (podkreśl właściwą odpowiedź):

- 1) zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych.
- 2) możliwość prowadzenia akcji strajkowych.
- 3) możliwość tworzenia i egzekwowania prawa.
- 4) prawo do zatrudniania osób o wykształceniu prawniczym.

b) Podaj, jaki warunek musi być spełniony, aby partia polityczna uzyskała osobowość prawną.

.....

c) Napisz nazwę organu, który może odmówić wpisu partii do ewidencji partii politycznych oraz wypisz dwie przyczyny, z powodu których może to nastąpić.

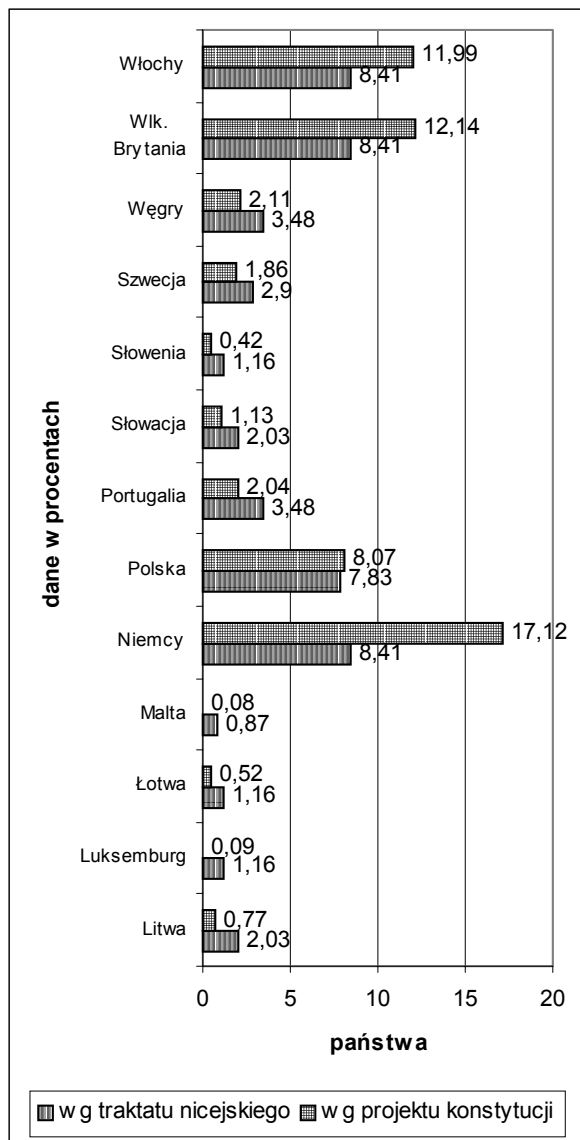
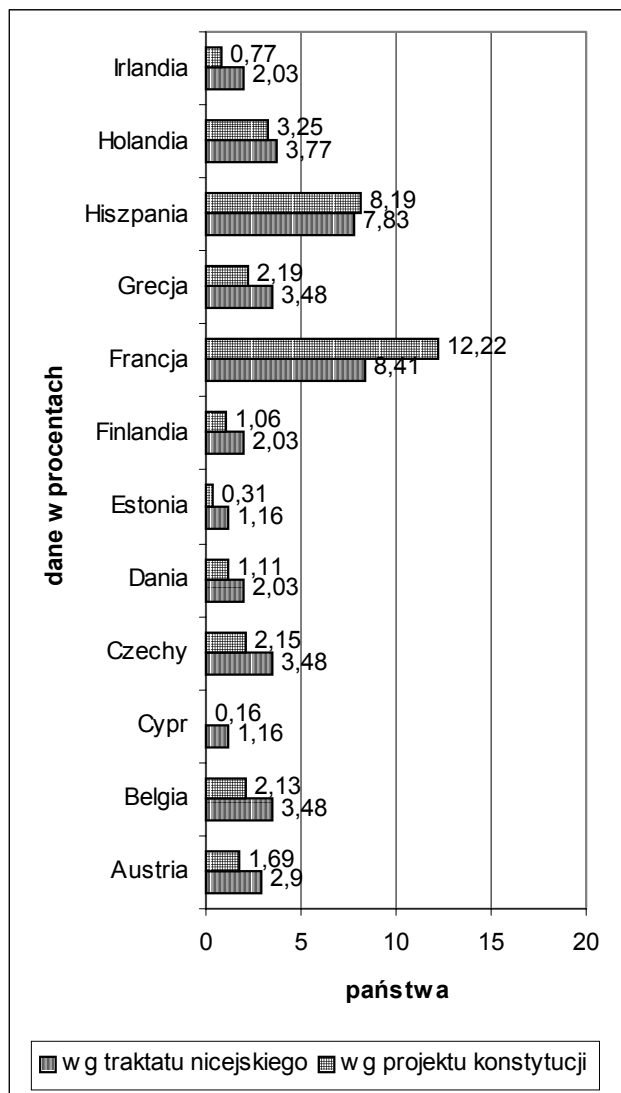
Nazwa organu	Przyczyna
	—
	—

d) Wymień siedem sposobów finansowania działalności partii politycznych.

1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.			

Zadanie 20. (5 pkt)

Niżej zamieszczone zostały wykresy zawierające dane dotyczące podziału liczby głosów (w procentach) w Radzie Unii Europejskiej według traktatu nicejskiego (2002 r.) oraz według projektu Konstytucji UE (2003 r.). Wykorzystując zamieszczone poniżej dane, wykonaj polecenia.

Kto ile może: Nicea kontra Konstytucja

Źródło: „Gazeta Wyborcza” z 29.09.2003 r.

- a) Wymień nazwy czterech państw Unii Europejskiej, które zyskałyby najwięcej punktów procentowych głosów w Radzie UE w przypadku wejścia w życie Konstytucji UE, w porównaniu do ustaleń przyjętych w Nicei.

1.		3.	
2.		4.	

- b) Napisz, jak zmieniłyby się siła głosu Polski według traktatu nicejskiego i Konstytucji UE oraz wyjaśnij, dlaczego rząd tak stanowczo bronił ustaleń z Nicei.

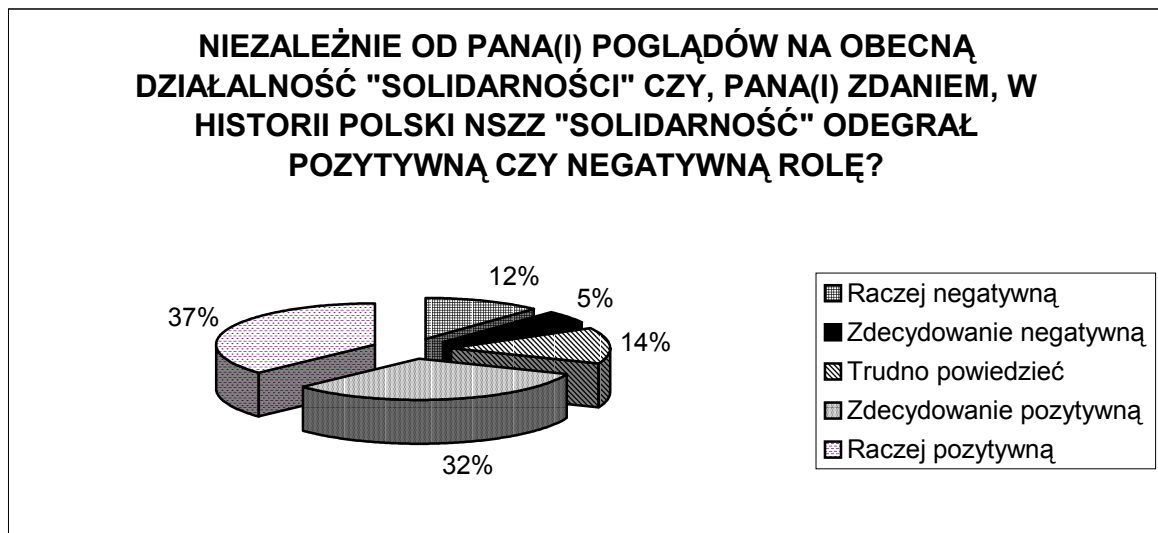
Zmiana siły głosu Polski – .....

Wyjaśnienie – .....

Zadanie 21. (8 pkt)

Zapoznaj się z zamieszczonymi poniżej materiałami (źródła A i B – badania przeprowadzone przez CBOS w dniach 4–7 VIII 2000 r. na temat „Dwadzieścia lat NSZZ „Solidarność”) oraz wykonaj polecenia.

Źródło A

- a) Napisz, jaka opinia (negatywna czy pozytywna), dotycząca roli „Solidarności”, wynika z tego diagramu.

- b) Podaj (w punktach procentowych), ile wynosi różnica między tymi opiniami pozytywnymi a negatywnymi.

- c) Wykorzystując również wiedzę pozaźródłową, podaj po dwie przyczyny, które wpłynęły na ukształtowanie się tych opinii (pozytywnych i negatywnych).

przyczyny	przyczyny
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Źródło B

Czy w historii Polski NSZZ „Solidarność” odegrał pozytywną czy negatywną rolę?	Obecni członkowie NSZZ „Solidarność”	Członkowie NSZZ „Solidarność” w 1981 roku	Członkowie PZPR przed 1989 rokiem
	w procentach		
Pozytywną	96	81	72
Negatywną	3	14	22
Trudno powiedzieć	1	5	6

- a) Określ, jak w 2000 r. członkowie byłej PZPR oceniali rolę „Solidarności” w historii Polski.

.....

.....

.....

.....

- b) Wykorzystując również wiedzę pozaźródłową, podaj przyczynę takiej oceny roli „Solidarności” w historii Polski wśród członków PZPR.

.....

.....

.....

.....

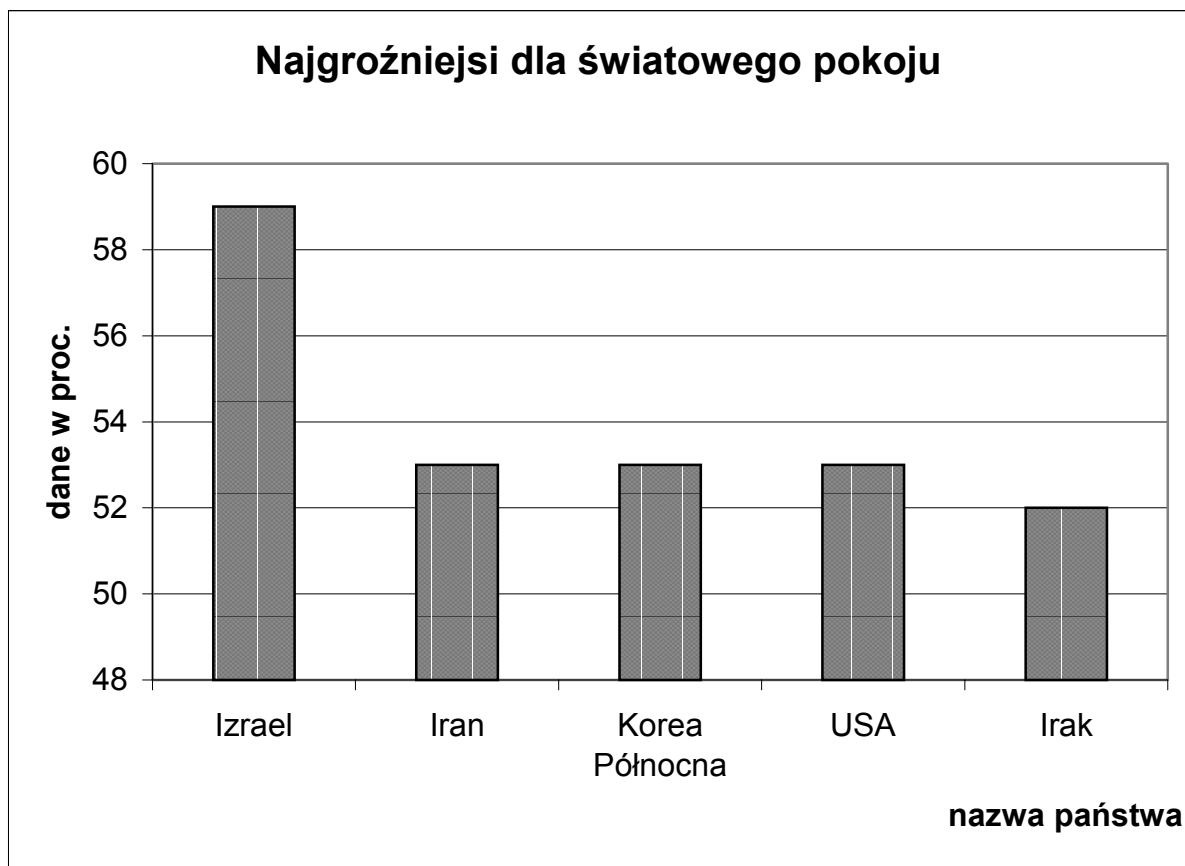
Zadanie 22. (8 pkt)

Wpisz w odpowiednie miejsce w tabeli literę **F**, jeśli zdanie opisuje fakty, lub literę **O**, jeśli zdanie wyraża opinię.

Fragment relacji ze Zjazdu NSZZ „Solidarność” we wrześniu 2003 r.

Lp.	Zdania	F lub O
1.	To najważniejsza uchwała zjazdu i wynik kompromisu między „jastrzębiami” i „gołębiami” związkowymi.	
2.	W piątek górowali ci pierwsi, w sobotę do głosu doszli drudzy.	
3.	Hasło „strajk generalny” jako pierwszy rzucił w piątek Piotr Duda, szef „S” śląsko-dąbrowskiej.	
4.	Choć jednoznacznie nie opowiedział się za wytoczeniem najcięższego związkowego działu, rozbijał nastroje na sali.	
5.	Wielu delegatów najwidoczniej nie chciało żadnych kompromisów.	
6.	Mówili: od razu przekształcamy Komisję Krajową w międzyzakładowy komitet protestacyjny i bierzemy się do roboty.	
7.	Rząd skompromitował się kompletnie, to całkowite bankructwo merytoryczne, polityczne i etyczne.	
8.	Szef „S” przedstawił harmonogram dalszych działań.	

Na podstawie: „Prawda sali prawda kularów”, Rafał Kalukin, „Gazeta Wyborcza”, 29.09.2003.

Zadanie 23. (3 pkt)

Źródło: Eurobarometr (październik 2003 r.)

Na podstawie przedstawionego wykresu i wiedzy pozaźródłowej wymień po jednej przyczynie, mającej wpływ na opinie badanych Europejczyków w odniesieniu do:

- a) Izraela - .....
- b) Korei Północnej - .....
- c) USA - .....

Zadanie 24. (2 pkt)

Na podstawie przedstawionych poniżej danych wykonaj zamieszczone niżej polecenia.

